

สหกิจศึกษาคืออะไร

ความเป็นมาของสหกิจศึกษา

คำว่า “สหกิจศึกษา” (Cooperative Education) เป็นศัพท์บัญญัติที่ศาสตราจารย์ ดร.วิจิตร ศรีสอ้าน ซึ่งเป็นบุคคลแรกที่นำระบบสหกิจศึกษาเข้ามาใช้ในประเทศไทยที่มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี เมื่อปี พ.ศ. 2536 ได้บัญญัติขึ้นโดยถอดความจากคำว่า Cooperative Education มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารีได้จัดการศึกษาระบบไตรภาคเพื่อรองรับการปฏิบัติงานสหกิจศึกษาสองครั้ง คือ ในชั้นปีที่ 3 และชั้นปีที่ 4 มีภาคสหกิจศึกษาสลับกับภาคเรียนปกติ โดยนิสิตได้เริ่มไปปฏิบัติงานสหกิจศึกษาครั้งแรกเมื่อปี พ.ศ. 2538 มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์เป็นมหาวิทยาลัยยุคแรกเช่นกันที่จัดสหกิจศึกษา โดยเริ่มในปี พ.ศ. 2541 จากแนวคิดดังกล่าวได้ขยายไปสู่มหาวิทยาลัยของรัฐและเอกชนอย่างกว้างขวาง เช่น มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือได้จัดสหกิจศึกษาเป็นสามช่วงระยะเวลา คือ 4-2-4 เดือน รวม 10 เดือน โดยจัดในชั้นปีที่ 3 และชั้นปีที่ 4 ทำให้ระยะเวลาเรียนในหลักสูตรสหกิจศึกษามากกว่าหลักสูตรปกติหนึ่งปีการศึกษา โดยสรุปอาจกล่าวได้ว่ามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารีเป็นสถานศึกษาเริ่มแรกที่ริเริ่มสหกิจศึกษาในประเทศไทย

ในปี พ.ศ. 2545 รัฐมนตรีว่าการทบวงมหาวิทยาลัยในขณะนั้น (นายสุวัจน์ ลิปตพัลลภ) ได้ประกาศนโยบายให้การสนับสนุนด้านการเงินแก่สถาบันการศึกษาที่จัดสหกิจศึกษาโดยได้จัดสรรเงินอุดหนุนเป็นรายหัวให้แก่สถาบันการศึกษา 17 แห่ง ที่จัดการเรียนการสอนโดยใช้หลักสูตรสหกิจศึกษา และให้ใช้หลักสูตรสหกิจศึกษาของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารีเป็นต้นแบบ จากนั้นสหกิจศึกษาได้ขยายสู่ระดับชาติโดยรัฐบาลได้ก้าวเข้ามาสนับสนุนผ่านทางทบวงมหาวิทยาลัยและสืบต่อมาจนถึงปัจจุบัน โดยมีสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาเป็นภาคีสำคัญของภาครัฐ

การดำเนินงานสหกิจศึกษาในช่วงเริ่มต้นอยู่ในรูปแบบของทวิภาคี คือ สถานศึกษาร่วมมือกับสถานประกอบการ โดยภาครัฐมิได้เข้ามาเกี่ยวข้องโดยตรง หากแต่มีหน่วยงานภาคเอกชน อาทิ สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทยและสภาหอการค้าไทยที่ได้สนับสนุนสหกิจศึกษาของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารีในระยะเริ่มต้น การดำเนินสหกิจศึกษาได้พัฒนาเข้าสู่ลักษณะพหุภาคีเมื่อปี พ.ศ. 2545 กล่าวคือ มีหน่วยงานหลายภาคส่วนได้ร่วมกันรับผิดชอบดำเนินงานสหกิจศึกษา ได้แก่ สถานศึกษา สถานประกอบการ หน่วยงานของรัฐ คือ สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) ที่ทำหน้าที่ดูแลนโยบายและให้การสนับสนุนด้านการเงิน องค์กรเอกชน เช่น สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย สภาหอการค้าไทย สมาคมวิชาการในประเทศไทย ได้แก่ สมาคมสหกิจศึกษาไทย (Thai Association for Cooperative Education – TACE) และสมาคมวิชาการระดับนานาชาติ ได้แก่ สมาคมสหกิจศึกษาโลก (World Association for Cooperative Education – WACE) นับว่าการจัดการศึกษาสหกิจศึกษาของประเทศในปัจจุบันมีภาคีต่างๆ เข้ามามีบทบาทครบทุกภาคส่วนในลักษณะเครือข่ายพหุภาคี

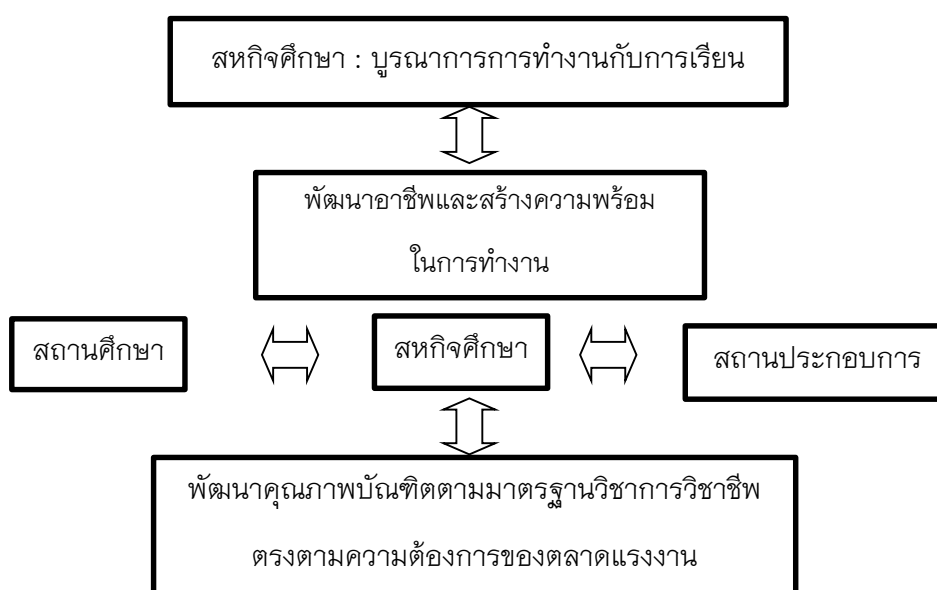
ความหมายของสหกิจศึกษา

แนวคิดหลักที่ทำให้เกิดรูปแบบของการดำเนินงานสหกิจศึกษาประกอบด้วยสองแนวคิดใหญ่ คือ

1. ตระหนักถึงความสำคัญของการเตรียมความพร้อมด้านการประกอบอาชีพ (Career Development) และการเข้าสู่ระบบการทำงานของบัณฑิต (Employability) ก่อนสำเร็จการศึกษา
2. การพัฒนาคุณภาพบัณฑิตตามความต้องการของตลาดแรงงาน

การจัดให้นิสิตมีประสบการณ์ตรงโดยการปฏิบัติงานจริงในสถานประกอบการเป็นการเรียนรู้จากประสบการณ์การทำงานตามหลัก “เรียนจากการทำ” (Learning by Doing) รูปแบบการจัดการศึกษาตามแนวคิดนี้ จึงมีชื่อเรียกที่หลากหลาย อาทิ การศึกษาจากประสบการณ์ (Experiential Education) โปรแกรมทำงานและศึกษา (Work – Study Program) การศึกษาที่ยึดการทำงานเป็นฐาน (Work – based Education) โปรแกรมการศึกษาสลับกับการทำงาน (Sandwich Program) และการฝึกปฏิบัติวิชาชีพ (Internship) โดยชื่อที่ใช้แพร่หลายที่สุดทั่วโลกในปัจจุบัน คือ สหกิจศึกษา (Cooperative Education) และบูรณาการการทำงานกับการเรียนรู้ (Work Integrated Learning)

เมื่อมีการนำรูปแบบสหกิจศึกษา มาเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรระดับปริญญาตรีที่มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ในปี พ.ศ. 2536 ศาสตราจารย์ ดร.วิจิตร ศรีสอ้าน อธิการบดีผู้ก่อตั้งมหาวิทยาลัยแห่งนี้ จึงได้ถอดความจากชื่อ Cooperative Education เป็นศัพท์บัญญัติภาษาไทยว่า “สหกิจศึกษา” และได้ให้ความหมายไว้ว่า สหกิจศึกษา (Cooperative Education) เป็นระบบการศึกษาที่จัดให้มีการเรียนการสอนในสถานศึกษาสลับกับการไปหาประสบการณ์ตรงจากการปฏิบัติงานจริง ณ สถานประกอบการอย่างมีระบบ ด้วยความร่วมมือจากสถานประกอบการและทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องเป็นระบบการศึกษาที่ผสมผสานการเรียนกับการปฏิบัติงาน (Work Integrated Learning)

แสดงระบบการศึกษาที่ผสมผสานการเรียนกับการทำงาน

วัตถุประสงค์ของสหกิจศึกษา

1. เตรียมความพร้อมของนิสิต ด้านการพัฒนาอาชีพ (Career Development) พร้อมเสริมทักษะและประสบการณ์ให้พร้อมที่จะเข้าสู่ระบบการทำงาน
2. เพิ่มเติมประสบการณ์ทางด้านวิชาการ วิชาชีพและการพัฒนาตนเองแก่นิสิตในรูปแบบที่มีคุณค่าเหนือกว่าการฝึกงาน
3. เปิดโอกาสให้สถานประกอบการทั้งภาคเอกชนและภาครัฐได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพบัณฑิต
4. ให้เกิดการพัฒนาลัทธิสูตรและการเรียนการสอนที่ทันสมัย ได้มาตรฐานและตรงตามความต้องการของตลาดแรงงานมากยิ่งขึ้น
5. เพื่อสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสถานประกอบการ และสถาบันอุดมศึกษาผ่าน นิสิตสหกิจศึกษาและคณาจารย์ในเทศ อันจะนำไปสู่ความร่วมมือที่กว้างขวางยิ่งขึ้น

ความสำคัญและประโยชน์ของสหกิจศึกษา

สหกิจศึกษามีความสำคัญมากขึ้น มีสถาบันอุดมศึกษาในประเทศต่างๆ ทั่วโลก ใช้สหกิจศึกษาเป็นแนวทางจัดการศึกษาระดับปริญญากว้างขวางขึ้นในเกือบทุกสาขาวิชา โดยมีเป้าประสงค์ตรงกัน คือ การส่งเสริมคุณภาพบัณฑิต ผ่านประสบการณ์การทำงานในสถานประกอบการ เพื่อการพัฒนาคุณภาพบัณฑิต ตามมาตรฐานวิชาการและวิชาชีพ รวมทั้งตรงกับความต้องการของตลาดแรงงาน ถือเป็นส่วนสำคัญของการเตรียมบัณฑิตให้พร้อมที่จะเลือกอาชีพ และเข้าสู่ระบบการทำงานทันทีที่จบการศึกษาทำให้บัณฑิตสหกิจศึกษา “รู้จักตน รู้จักคน รู้จักงาน”

ใครได้ประโยชน์จากสหกิจศึกษา ประมวลได้จากผลการดำเนินงานสหกิจศึกษาในประเทศไทยของสถาบันอุดมศึกษาต่างๆ ดังต่อไปนี้

1. นิสิต

- 1.1 ได้ประสบการณ์วิชาชีพตรงตามสาขาวิชา
- 1.2 มีผลการเรียนในสถาบันอุดมศึกษาหลังสหกิจศึกษาดีขึ้น
- 1.3 เกิดการพัฒนาตนเอง มั่นใจในตนเองมากขึ้น
- 1.4 เกิดทักษะการสื่อสารรายงานข้อมูล
- 1.5 มีโอกาสได้รับการเสนองานก่อนสำเร็จการศึกษา
- 1.6 เลือกสายงานอาชีพได้ถูกต้อง
- 1.7 ได้รับค่าตอบแทนขณะศึกษา
- 1.8 เป็นบัณฑิตที่มีศักยภาพและความพร้อมในการทำงานสูง

2. สถาบันการศึกษา

- 2.1 เกิดความร่วมมือทางวิชาการและความสัมพันธ์ที่ดีกับสถานประกอบการ
- 2.2 ได้ข้อมูลย้อนกลับมาปรับปรุงหลักสูตรและการเรียนการสอน
- 2.3 ช่วยให้สถานศึกษาได้รับการยอมรับจากตลาดแรงงาน

3. สถานประกอบการ

- 3.1 มีนิสิตช่วยปฏิบัติงานตลอดปี
- 3.2 พนักงานประจำมีเวลาที่จะทำงานสำคัญได้มากขึ้น
- 3.3 ใช้เป็นวิธีคัดเลือกพนักงานได้ถูกต้องเหมาะสมยิ่งขึ้น
- 3.4 มีโอกาสสร้างความร่วมมือทางวิชาการกับสถานศึกษา
- 3.5 เกิดภาพพจน์ที่ดีด้านการส่งเสริมการศึกษา

หลักสูตรที่มีรายวิชาสหกิจศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา ปีการศึกษา 2555

หลักสูตรระดับปริญญาตรี

1. คณะเกษตรศาสตร์และทรัพยากรธรรมชาติ

หลักสูตรวิทยาศาสตรบัณฑิต (วท.บ.)

- 1.1 สาขาวิชาเกษตรศาสตร์
- 1.2 สาขาวิชาความปลอดภัยทางอาหารในธุรกิจเกษตร
- 1.3 สาขาวิชาเทคโนโลยีชีวภาพ
- 1.4 สาขาวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีการอาหาร
- 1.5 สาขาวิชาสัตวศาสตร์
- 1.6 สาขาวิชาการประมง

2. คณะเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

หลักสูตรวิทยาศาสตรบัณฑิต (วท.บ.)

- 2.1 สาขาวิชาภูมิสารสนเทศศาสตร์
- 2.2 สาขาวิชาวิทยาการคอมพิวเตอร์
- 2.3 สาขาวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศ

หลักสูตรวิศวกรรมศาสตรบัณฑิต (วศ.บ.)

- 2.4 สาขาวิชาวิศวกรรมซอฟต์แวร์
- 2.5 สาขาวิชาวิศวกรรมคอมพิวเตอร์
- 2.6 สาขาวิชาวิศวกรรมสารสนเทศและการสื่อสาร

หลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต (บธ.บ.)

- 2.7 สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ

3. คณะแพทยศาสตร์

หลักสูตรวิทยาศาสตรบัณฑิต (วท.บ.)

- 3.1 สาขาวิชาเวชกิจฉุกเฉิน
- 3.2 สาขาวิชาสาธารณสุขศาสตร์
- 3.3 สาขาวิชาการส่งเสริมสุขภาพ
- 3.4 สาขาวิชาอาชีวอนามัยและความปลอดภัย

4. คณะเภสัชศาสตร์

หลักสูตรเภสัชศาสตรบัณฑิต (ภ.บ.)

- 4.1 สาขาวิชาบริหารเภสัชกรรม

5. คณะวิทยาการจัดการและสารสนเทศศาสตร์

หลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต (บธ.บ.)

- 5.1 สาขาวิชาการจัดการธุรกิจ
- 5.2 สาขาวิชาการท่องเที่ยว
- 5.3 สาขาวิชาการเงินและการธนาคาร
- 5.4 สาขาวิชาการตลาด

หลักสูตรนิเทศศาสตรบัณฑิต (นศ.บ.)

- 5.5 สาขาวิชาประชาสัมพันธ์
- 5.6 สาขาวิชาการสื่อสารสื่อใหม่

หลักสูตรเศรษฐศาสตรบัณฑิต (ศ.บ.)

- 5.7 สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์

หลักสูตรบัญชีบัณฑิต (บช.บ)

- 5.8 สาขาวิชาบัญชี

6. คณะวิทยาศาสตร์

หลักสูตรวิทยาศาสตรบัณฑิต (วท.บ.)

- 6.1 สาขาวิชาคณิตศาสตร์
- 6.2 สาขาวิชาสถิติ
- 6.3 สาขาวิชาเคมี
- 6.4 สาขาวิชาชีววิทยา
- 6.5 สาขาวิชาฟิสิกส์
- 6.6 สาขาวิชาอุตสาหกรรมเคมีและเทคโนโลยีวัสดุ
- 6.7 สาขาวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีการกีฬา

7. คณะวิทยาศาสตร์การแพทย์

หลักสูตรวิทยาศาสตรบัณฑิต (วท.บ.)

- 7.1 สาขาวิชาจุลชีววิทยา
- 7.2 สาขาวิชาชีวเคมี
- 7.3 สาขาวิชาโภชนาการและโภชนบำบัด

8. คณะศิลปศาสตร์

หลักสูตรการศึกษาศาสตรบัณฑิต (กศ.บ.)

- 8.1 สาขาวิชาการศึกษา

หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต (ศศ.บ.)

- 8.2 สาขาวิชาภาษาไทย
- 8.3 สาขาวิชาพัฒนาลังคม
- 8.4 สาขาวิชาภาษาจีน
- 8.5 สาขาวิชาภาษาฝรั่งเศส
- 8.6 สาขาวิชาภาษาอังกฤษ
- 8.7 สาขาวิชาภาษาญี่ปุ่น

หลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต (ร.บ.)

- 8.8 สาขาวิชารัฐศาสตร์

9. วิทยาลัยพลังงานและสิ่งแวดล้อม

หลักสูตรวิทยาศาสตรบัณฑิต (วท.บ.)

- 9.1 สาขาวิชาวิทยาศาสตรสิ่งแวดล้อม

หลักสูตรระดับปริญญาตรี คู่ขนาน 2 ปริญญา

1. หลักสูตรวิทยาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศ และหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาอังกฤษ
2. หลักสูตรนิติศาสตรบัณฑิต และหลักสูตรวิทยาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศ
3. หลักสูตรนิติศาสตรบัณฑิต และหลักสูตรบัญชีบัณฑิต
4. หลักสูตรวิทยาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสาธารณสุขศาสตร์ และหลักสูตรนิติศาสตรบัณฑิต
5. หลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการธุรกิจ และหลักสูตรเศรษฐศาสตรบัณฑิต
6. หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย และหลักสูตรการศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษา
7. หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาอังกฤษ และหลักสูตรการศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษา
8. หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาจีน และหลักสูตรการศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษา

9. หลักสูตรวิทยาศาสตร์บัณฑิต สาขาวิชาคณิตศาสตร์ และหลักสูตรการศึกษาระดับบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษา
10. หลักสูตรวิทยาศาสตร์บัณฑิต สาขาวิชาเคมี และหลักสูตรการศึกษาระดับบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษา
11. หลักสูตรวิทยาศาสตร์บัณฑิต สาขาวิชาชีววิทยา และหลักสูตรการศึกษาระดับบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษา
12. หลักสูตรวิทยาศาสตร์บัณฑิต สาขาวิชาฟิสิกส์ และหลักสูตรการศึกษาระดับบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษา
13. หลักสูตรวิทยาศาสตร์บัณฑิต สาขาวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีการกีฬา และหลักสูตรการศึกษาระดับบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษา

หน่วยงานที่รับผิดชอบประสานงาน

กองบริการการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา และคณะ/วิทยาลัย ที่เข้าร่วมโครงการ ได้แก่ คณะเกษตรศาสตร์และทรัพยากรธรรมชาติ คณะเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร คณะแพทยศาสตร์ คณะเภสัชศาสตร์ คณะวิทยาการจัดการและสารสนเทศศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์การแพทย์ คณะศิลปศาสตร์ และวิทยาลัยพลังงานและสิ่งแวดล้อม

ลักษณะงานสหกิจศึกษา

1. ปฏิบัติงานเสมือนหนึ่งเป็นพนักงานชั่วคราวของสถานประกอบการ
2. ปฏิบัติงานในตำแหน่งที่มีหน้าที่รับผิดชอบที่แน่นอน โดยงานที่ได้รับมอบหมายเป็นงานที่มีคุณภาพ เช่น ผู้ช่วยวิศวกร / ผู้ช่วยนักวิชาการ / ผู้ช่วยงาน ฯลฯ
3. ทำงานเต็มเวลา (Full Time)
4. ระยะเวลาปฏิบัติงานเต็ม 1 ภาคการศึกษา (16 สัปดาห์ หรือ 4 เดือน)
5. มีค่าตอบแทนตามสมควร